

บทที่ 1

สรุปความหมายและขอบเขตของวิชาภูมิศาสตร์

1. ภูมิศาสตร์คืออะไร

ภูมิศาสตร์ คือ วิชาที่ต้องศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ กับทางสังคมที่ปรากฏอยู่ในดินแดนต่าง ๆ ของโลก การศึกษาภูมิศาสตร์แนวใหม่ต้องศึกษาอย่างมี เหตุผล โดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางภูมิศาสตร์หรือหลักเกณฑ์ สถิติข้อเท็จจริงจากวิชาในแขนงที่เกี่ยวข้อง กันมาพิจารณาโดยรอบคอบ

2. คุณค่าที่สำคัญของภูมิศาสตร์มีอะไรบ้าง

คุณค่าที่สำคัญของภูมิศาสตร์มีดังนี้

1. คุณค่าในค่าน้ำอาชีพ ช่วยให้นักภูมิศาสตร์ต่าง ๆ เข้าใจในเรื่องการประกอบ อาชีพที่ขึ้น
2. คุณค่าในการพัฒนาสติปัญญา ช่วยให้เกิดความเฉลียวฉลาดในการพิจารณาและ ตีความหมายสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน
3. คุณค่าในการเป็นพลเมืองที่มีความเฉลียวฉลาด
4. คุณค่าในการส่งเสริมความรู้วิชาแขนงอื่น ๆ
5. คุณค่าในการส่งเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
6. คุณค่าในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างชาติ

3. วิชาภูมิศาสตร์จำแนกเป็นสาขาใหญ่ ๆ ใดกี่สาขา

วิชาภูมิศาสตร์จำแนกได้ 3 สาขา คือ

ก. สาขาภูมิศาสตร์ธรรมชาติ (กายภาพ) วิชาภูมิศาสตร์ธรรมชาติ หรือ ภูมิศาสตร์ กายภาพ คือ วิชาที่ศึกษาถึงสภาวะธรรมชาติของโลกซึ่งประกอบด้วย ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ดิน น้ำ แร่ธาตุต่าง ๆ ใต้ดิน

1. ภูมิศาสตร์ดิน (Soil Geography) คือ วิชาที่ศึกษาถึงลักษณะธรรมชาติและการกระจายของดินต่าง ๆ
2. ภูมิศาสตร์พืช (Phyto Geography) หรือ (Plant Geography)
3. ภูมิศาสตร์สัตว์ (Zoo Geography) หรือ (Animal Geography) คือ วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับสัตว์ในระดับต่ำกว่ามนุษย์
4. ภูมิศาสตร์แร่ (Mineral Geography)
5. ธรณีวิทยาเบื้องต้น (Introduction to Geology) คือ วิชาที่ศึกษาถึงประวัติและลักษณะโครงสร้างของโลก
6. ธรณีวิทยาทั่วไป (General Geology)
7. ธรณีสัณฐานวิทยาหรือภูมิลักษณะวรรณ (Geomorphology) หรือ (Physiography) คือ โครงสร้างและลักษณะภูมิประเทศขบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการของภูมิประเทศ
8. การดาราศาสตร์ (Astronomy)
9. อุตุนิยมวิทยา (Meteorology)
10. อากาศวิทยา (Climatology)
11. อุทกภูมิศาสตร์ (Hydrogeography)
12. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (Conservation of Natural Resources)
13. ภูมิศาสตร์ชีวะ (Biogeography)
14. วิธีการทำแผนที่ (Cartography) คือ หลักของ การโตกราฟฟี
 มาตรฐานแผนที่ ระบบกริก เส้นโครงแผนที่ การประกอบแผนที่ การให้เครื่องหมายแผนที่ การผลิตแผนที่ การปฏิบัติโดยใช้เครื่องมือทาง การโตกราฟฟี เทคนิคของการทำแผนที่ การอัปเดตพิมพ์รูปถ่ายและการแก้ไขแผนที่
15. การแปลความหมายจากแผนที่ (Maps Interpretation) การหาข้อมูลทางภูมิศาสตร์โดยอาศัยแผนที่ภูมิประเทศ การใช้แผนที่ภูมิประเทศในสนาม

16. การแปลความหมายจากภาพถ่าย (Aerial Photo Interpretation)

17. การอ่านแผนที่และรูปถ่าย (Map and Photo Reading) คือ ศึกษาถึงเส้น
โครงแผนที่การจำแนกแผนที่ ตำแหน่ง มาตราส่วน ทิศทางความสูง แผนที่แสดงความสูง การอ่านแผนที่
ในสนาม การอ่านภาพถ่ายและการมอง ภาพทรงตรงลักษณะของรูปถ่าย

18. เทคนิคสนามเบื้องต้น (Introduction to Field - survey)

19. การสำรวจ 1 (Surveying 1) คือ การแนะนำในการสำรวจ
ความสัมพันธ์ระหว่างการสำรวจและการทำแผนที่ การสำรวจด้วยไม้

20. การสำรวจ 2 (Surveying 2) คือ ศึกษาถึงเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ
ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำระดับ การทำเส้นวงรอบด้วยเครื่องโอดิไลต์

21. โฟโตแกรมเมตรี (Photogrammetry) คือ ประวัติกรรมวิธีการผลิตรูปถ่าย

22. หลักการวิเคราะห์ภาพถ่ายจากดาวเทียม (Principles of Remote Sensing)

23. ทฤษฎีเส้นโครงแผนที่ (Theory of Map Projection) คือ ศึกษาถึงวิธี

แสดงภาพของทรงกลมบนพื้นฐาน

ข. สาขานิติศาสตร์มนุษยศาสตร์

1. นิติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน (Settlement Geography)

2. นิติศาสตร์เมือง (Urban Geography) คือ ศึกษาถึงภาพและโครงสร้าง
ของเมือง

3. นิติศาสตร์การเมือง (Political Geography) คือ ศึกษาถึงการเมืองอย่างมี
ระบบหลักเกณฑ์

4. นิติศาสตร์ชนบท (Rural Geography)

5. นิติศาสตร์ประชากร (Population Geography)

6. นิติศาสตร์วัฒนธรรม (Cultural Geography)

7. ภูมิศาสตร์ประวัติ (Historical Geography)

8. ภูมิศาสตร์จุลภาค (Micro Geography)

9. ภูมิศาสตร์การแพทย์ (Medical Geography)

10. ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ (Economic Geography) เน้นเรื่องการผลิต

การกระจายของวัตถุดิบในภูมิภาคของประเทศต่าง ๆ การค้าระหว่างประเทศ การอุตสาหกรรม การขนส่ง การเพาะปลูก พืชในภูมิภาคต่าง ๆ

10.1 ภูมิศาสตร์การเกษตร

10.2 ภูมิศาสตร์อุตสาหกรรม

10.3 ภูมิศาสตร์การขนส่ง

10.4 ภูมิศาสตร์การตลาด

10.5 ภูมิศาสตร์ประชากร

10.6 ภูมิศาสตร์ทรัพยากร

ค. สาขาที่แบ่งตามลักษณะภูมิภาค

ภูมิศาสตร์ภูมิภาค คือ วิชาที่ศึกษาถึงลักษณะภูมิศาสตร์ที่จำแนกเป็นภาคทวีปประเทศ

- ท่าเลที่ตั้ง ขนาด รูปร่าง และพรมแดน

- โครงสร้างและลักษณะภูมิประเทศ

- ลักษณะภูมิอากาศ

- ลักษณะทางเศรษฐกิจ

- การค้าขาย

- การอุตสาหกรรม

- การคมนาคมขนส่ง

- ความสัมพันธ์ด้านการทูต

ภูมิศาสตร์ภูมิภาคที่สำคัญ ได้แก่

1) ภูมิศาสตร์ภูมิภาคทวีปยุโรป

2) ภูมิศาสตร์ภูมิภาคทวีปอเมริกาเหนือ

3) ภูมิศาสตร์ภูมิภาคทวีปอเมริกากลาง

- 4) ภูมิศาสตร์ภูมิภาคทวีปอเมริกาใต้
- 5) ภูมิศาสตร์ภูมิภาคทวีปแอฟริกา
- 6) ภูมิศาสตร์ภูมิภาคทวีปเอเชีย
- 7) ภูมิศาสตร์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 8) ภูมิศาสตร์ภูมิภาคเอเชียใต้
- 9) ภูมิศาสตร์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 10) ภูมิศาสตร์ภูมิภาคเอเชียตะวันออก
- 11) ภูมิศาสตร์ภูมิภาคประเทศไทย
- 12) ภูมิศาสตร์ภูมิภาคเขตร้อน ศึกษาลักษณะกายภาพ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม

และสังคมที่สำคัญ

- 13) ภูมิศาสตร์กลุ่มประเทศลัทธิคอมมิวนิสต์
  - 14) ภูมิศาสตร์กลุ่มประเทศพัฒนา
  - 15) ภูมิศาสตร์ออสเตรเลียและโอเชียเนีย
  - 16) ภูมิศาสตร์ละตินอเมริกา
  - 17) ภูมิศาสตร์แองโกลอเมริกา
-